

ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Башинська І.О., к.е.н.

Одеський національний політехнічний університет

В організації ефективної комплексної системи безпеки не останнє місце займає її інформаційна підсистема, метою якої є формування достатньої сукупності матеріалів і відомостей щодо середовища функціонування установи або організації та їх якісна аналітична обробка і захист від пошкодження, викрадення, деформації, втрати з метою отримання достовірних даних, необхідних для прийняття ефективних управлінських рішень [1].

Аналіз публікацій окремих науковців [2; 3; 4; 5] дозволив узагальнити, що головна задача інформаційної безпеки (кінцевий результат) полягає у вирішенні інформаційно-аналітичними засобами не тільки проблем захисту від загроз, що виникають, а, перш за все, завчасне розкриття і попередження суб'єкта управління про причини і умови, які можуть сприяти виникненню ранніх ознак цих загроз, а саме: ризиків, небезпек і викликів.

Аудит інформаційної складової економічної безпеки підприємства – незалежна експертна оцінка захищеності інформаційної системи підприємства з урахуванням таких факторів як персонал, процеси і технології. Основною метою аудиту є визначення відповідності застосовуваних в організації захисних заходів обраними критеріями інформаційної безпеки. Результат аудиту – це аналіз відповідності вимог бізнесу поточного рівня зрілості ІТ-інфраструктури, виражений у вигляді звіту.

Для проведення аудиту пропонуємо використовувати підхід, який базується на методології COBIT, основна ідея якої полягає у взаємодії бізнесу і ІТ: виділення показників ефективності та моделі зрілості для оцінки досягнень, використання моделі здібностей процесів і їх ефективності (COBIT 5).

CobIT (скорочення від Control Objectives for Information and Related Technologies («Завдання управління для інформаційних і суміжних технологій»)) – це собою пакет документів, близько 40 міжнародних і національних стандартів та настанов в області управління ІТ, аудиту та ІТ-безпеки[6].

COBIT 5 заснований на п'яти принципах керівництва і управління ІТ на підприємстві.

Принцип 1: Відповідність потребам зацікавлених сторін.

Підприємства існують для того, щоб створювати цінність для зацікавлених сторін, шляхом підтримання балансу між отриманням вигоди і оптимізацією ризиків і ресурсів. COBIT 5 описує всі необхідні процеси і інші фактори впливу, які підтримують створення бізнес-цінності за допомогою ІТ. Оскільки завдання, які стоять перед кожним підприємством, можуть бути різними, можна модифікувати модель COBIT 5 так, щоб ці рекомендації підходили до конкретного контексту даної організації. Зробити це можна за допомогою каскадування високорівневих цілей підприємства до рівня керованих і конкретних ІТ-мета і пов'язаних з ними процесів і практик.

Принцип 2: Комплексний погляд на підприємство.

COBIT 5 вбудовує керівництво ІТ в керівництво підприємством в цілому, тобто:

Розглядає всі функції і процеси підприємства. COBIT 5 націлений не тільки на реалізацію «ІТ-функції», але розглядає інформацію та пов'язані з нею технології як активи підприємства, якими слід керувати, як і будь-якими іншими активами.

Виходить з того, що фактори впливу керівництва та управління, пов'язані з ІТ, працюють на всьому підприємстві і по всій ланцюжка створення цінності, і включають в себе всі внутрішні і зовнішні аспекти і ролі, які мають відношення до керівництва та управління ІТ.

Принцип 3: Застосування єдиної інтегрованої методології.

Існує безліч пов'язаних з ІТ склепінь знань і стандартів, присвячених окремим аспектам ІТ-діяльності. У СОВІТ 5 реалізовано відповідність цим зовнішнім склепінням і стандартам. Таким чином, методологія СОВІТ 5 забезпечує інтеграційний підхід для організації керівництва та управління ІТ на підприємстві.

Принцип 4: Забезпечення цілісності підходу.

Ефективне і раціональне керівництво та управління ІТ на підприємстві вимагає цілісного підходу, з урахуванням багатьох взаємопов'язаних компонентів. У СОВІТ 5 описаний набір факторів впливу, які забезпечують впровадження системи керівництва та управління ІТ на підприємстві. Фактори впливу – це сутності, які сприяють вирішенню завдань підприємства. Методологія СОВІТ 5 описує сім видів факторів впливу:

- а) принципи, політики і підходи;
- б) процеси;
- в) організаційна структура;
- г) культура, етика і поведінка;
- д) інформація;
- е) послуги, інфраструктура та додатки;
- ж) персонал, навички та компетенції.

Принцип 5: Поділ керівництва та управління.

Методологія СОВІТ 5 проводить чітку межу між керівництвом і управлінням. Ці дві дисципліни включають в себе різні види діяльності, вимагають різних організаційних структур і служать різним цілям. У розумінні СОВІТ 5, різниця між керівництвом і управлінням полягає в наступному:

Керівництво. Керівництво забезпечує впевненість в досягненні цілей підприємства, шляхом: збалансованої оцінки потреб зацікавлених сторін, існуючих умов і можливих варіантів; встановлення напрямку розвитку через пріоритизації і прийняття рішень; постійного моніторингу відповідності фактичної продуктивності і ступеня виконання вимог встановленим напрямку і цілям підприємства.

У більшості випадків обов'язки по керівництву на підприємстві виконує рада директорів, очолюваний головою ради директорів. Деякі обов'язки можуть бути делеговані спеціальним організаційним одиницям відповідного рівня – особливо, у великих організаціях.

Управління. Управління полягає в плануванні, побудові, виконанні та відстеженні діяльності, відповідно до напрямку, заданим органом керівництва, для досягнення цілей підприємства.

У більшості випадків, обов'язки з управління на підприємстві виконують виконавчі директори, очолювані генеральним директором (СЕО).

Що практично може дати звіт з аудиту:

Звіт надає повну картину інформаційної системи підприємства:

- повну картину серверів, робочих станцій, мобільних пристроїв, мережевого обладнання, які ролі виконують сервера, які потужності і ресурси виділені під сервера, що полегшує інвентаризацію і вносить ясність в капіталовкладення, дозволяє прогнозувати і ефективно коригувати бюджет.
- замовник бачить всі ділянки, об'єкти і канали передачі інформації на підприємстві, схему передачі, обробки та зберігання інформації на підприємстві, може управляти інформацією в бізнес-процесах, організувати захист передачі даних, безпечно зберігання та резервне копіювання комерційної інформації.

Звіт описує програмне забезпечення, що використовується на підприємстві:

- замовник бачить все програмне забезпечення (ПО), встановлений на підприємстві, бачить програми, що використовуються в роботі, приймає рішення про економію коштів на програмне забезпечення, відмовившись від дорогих програм або замінивши їх безкоштовними аналогами. Маючи в своєму розпорядженні таку інформацію можна коректно оцінити необхідність фінансових вкладень в ПЗ, оптимізувати витрати, підібравши оптимальну схему ліцензування.

Звіт описує інформаційні інструменти та бізнес-процеси підприємства:

- проводиться аналіз нормативно-правової бази, внутрішніх документів і регламентів прийнятих на підприємстві по роботі з комерційною інформацією.
- складається карта основних бізнес-процесів в роботі ІТ, що безпосередньо впливають на заходи щодо захисту інформації.
- виділяється основні проблеми при взаємодії ІТ і бізнесу, присвоюється рівень моделі зрілості ІТ підприємства, визначаються здібності процесів ІТ.
- досліджуються інформаційні інструменти, визначається їх ефективність і пропонується оптимізувати їх або замінити на більш дієві.
- дозволяє зрозуміти рівень захищеності від крадіжки своїх платіжних інструментів, такі як клієнт-банк.
- дозволяє підвищити продуктивність і гнучкість інструментів бухгалтерського та управлінського обліку, таких як ІС.
- розширює функціональність і контроль інструментів внутрішнього документообігу і відпрацювання доручень.
- дозволяє впровадити нові інструменти для підвищення продуктивності праці і полегшення виконання завдань в колективній діяльності, наприклад, корпоративні кошти спілкування (захищені телефонія і обмін текстовими повідомленнями).

Таким чином, проведення аудиту інформаційної складової є необхідною умовою забезпечення економічної безпеки підприємства і дозволяє підвищити ефективність організації системи економічної безпеки підприємства.

Література

1. Башинська І.О. Глава 2.1 Сучасні тенденції на ринку інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства (С. 158-163) у міжнародній колективній монографії Mechanism of Sustainable Development of Economic Systems Formation – Collective monograph – Vol. 1. Verlag SWG imex GmbH, Nürnberg, Deutschland, 2014. – 220 p.
2. Економічна безпека підприємств реального сектору економіки в умовах вартісно-орієнтованого управління: монографія / С. В. Філіппова, Л. О. Волощук, С. О. Черкасова; ред.: С. В. Філіппова; Одес. нац. політехн. ун-т. – Одеса : Апрель : Бондаренко М.О., 2015. – 195 с.
3. Башинська І.О. Розділ 23. Інноваційно-інформаційні технології для забезпечення інтелектуально-кадрової складової економічної безпеки підприємства (С. 607-635) у Міжуніверситетській колективній монографії Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти: монографія. Вип. 1/ за ред. д.е.н., доц. Є.І. Масленнікова. – Херсон: Грінь Д.С., 2016. – 854 с.
4. Формування інтерактивної інформаційно-аналітичної бази для планування та прогнозування розвитку інноваційно-активних підприємств Одеського регіону / С.В. Філіппова, Н.М. Селіванова, О.А. Григор'єва // Аграрний вісник Причорномор'я: Економічні науки. Вип. 53. – Одеса : Імідж – Прес, 2010. – С. 343 – 346.
5. Кавун С.В. Економічна та інформаційна безпека підприємств у системі консолідації інформації. Навчальний посібник / С.В. Кавун, А.А. Пилипенко, Д.О. Репко. – Х: Вид. ХНЕУ, 2013. – 264 с.
6. Cobit [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Cobit>.
7. Система формування і забезпечення економічної безпеки підприємства [Електронний ресурс] / С.В. Філіппова, О.С. Дашковський // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2012. – № 2 (3). – С. 17-21. – Режим доступу до журн.: <http://www.economics.opu.ua/n3.html>.
8. Концептуальні засади управління економічно-безпечним інноваційним розвитком промислового підприємства та формування його аналітичних інструментів [Електронний ресурс] / Л.О. Волощук // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2015. – № 1 (17). – С. 234-241. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n1.html>.